MAASEUDUN TULEVAISUUS
Maa- ja metsätaloustuottajajärjestön äänenkannattaja – Perustettu 1916

Päätoimittaja
Lauri Kontro

Toimituspäälliköt
Jussi Martikainen
Tiina Taipale

Pidetään huoli omista nuoristamme ja vähän naapurinkin nuorista, jotta saamme hyvän ja ansaitun kesäloman meille kaikille. **LÄHIPOLIISI TIINA KUOSA KOLUMNISSAAN KESKI-UUSIMAASSA**

Perusoikeudet kuuluvat kaikille

Perustuslain mukaan jokaisella suomalaisella on oikeus valita asuinpaikkansa. Näin ei asia useinkaan käytännössä ole, sillä kaavoituksella pyritään keskittämään asumista vain taajamiin.

Asumista halutaan keskittää siitä huolimatta, että se aiheuttaa asuntopulaa ja nostaa asumisen kustannuksia huomattavasti. Samaan aikaan kun maaseudulla jää asuntoja tyhjilleen, huudetaan valtiota apuun uusien asuntojen rakentamiseksi erityisesti pääkaupunkiseudulle.

Jos on uuden rakentaminen haja-asutusalueille vaikeaa, lisää maaseudulla asumisen ongelmia myös se, että keskittämispolitiikan seurauksena yhteiskunnan palvelut ovat karanneet entistäkin kauemmaksi.

Ei ole yllätys, että tiistaina julkistetun Maaseudun palveluohjelman esiselvitys -raportin mukaan perusoikeus palveluihin ei toteudu maaseudulla. Valtiosääntöoikeuden professorin Tuomas Ojasen mukaan ongelmia on yhdenvertaisuuden sekä sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien toteutumisessa. (MT 22.5.)

Ojanen huomauttaa, että ihmiset ovat muodollisesti samalla viivalla, mutta käytännössä pitkät matkat heikentävät maaseudun asukkaiden oikeusturvaa. Ihmiset joutuvat usein valitsemaan kahden perustuslaillisen oikeuden välillä, eli oikeuden palveluihin tai oikeuden valita asuinpaikkansa.

Raportin mukaan lainsäädäntötyössä pitäisi ottaa alueet paremmin huomioon. Palveluja suunniteltaessa ei saa unohtaa perus- ja ihmisoikeuksia. Ojasen mielestä kansalliset, kansainväliset ja EU-sopimukset ihmisten perusoikeuksista tulisi olla kaiken lähtökohta. Nyt ne usein unohtuvat.

Palvelujen puute vaikuttaa Ojasen mukaan eniten haavoittuvimpiin ihmisryhmiin: vanhuksiin, lapsiin, vammaisiin ja syrjäytyneisiin.

Pääministeri Jyrki Kataisen (kok.) hallituksen kärkihankkeiden, kuntauudistuksen ja sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksen, seurauksena haja-asutusalueiden palvelut uhkaavat siirtyä nykyistäkin kauemmaksi.

Huolimatta siitä, että maan johtavat hallinto- ja perustuslakiasiantuntijat sekä terveys- ja sosiaalialan asiantuntijat ovat tyrmänneet hallituksen kaavailut useaan kertaan, aikoo hallitus viedä uudistukset läpi.

Yhteiskunnan palvelut siirtyvät maaseudulla yhä kauemmaksi.

Suomi on esiintynyt usein maailmalla opettajana ihmisoikeuskysymyksissä. Maaseudun palveluohjelman esiselvityksen mukaan tekemistä olisi edelleen kotimaassakin.

Vaikka valtiovalta haluaa määrätä kuntakoosta, kuntien tehtävistä ja ohjata kuntarakennetta esimerkiksi valtionosuusjärjestelmien avulla, vastuu palvelujen järjestämisestä kuuluu kunnille. Viranomaisten tehtävänä on valvoa, että suomalaisia kohdellaan asuinpaikasta riippumatta tasapuolisesti.

Kuntaliitosten seurauksena syntyneet ja tulevaisuudessa syntyvät kunnat kantavat vastuun siitä, etteivät palvelut keskity vain keskuskaupunkeihin.

Esimerkit jo toteutuneista kuntaliitoksissa eivät ole tässä suhteessa rohkaisevia. Vanhat kuntakeskuksetkin kuihtuvat, koska yksityisetkin palvelut lähtevät kunnallisten palvelujen perässä kasvukeskuksiin.

Kunta- ja sote-uudistukset ovat jo törmänneet perustuslakiongelmiin. Uusia ongelmia on tiedossa, jos perustuslaista ja suomalaisten perusoikeuksista halutaan pitää kiinni. Ellei näin haluta tehdä, pitää se myös suoraan kertoa.

Jos Suomi haluaa hyödyntää vahvuuksiaan, pitää maaseudun elinmahdollisuuksia vahvistaa eikä heikentää. Oikeus asua maaseudulla ei riitä, vaan siihen on oltava myös tasapuoliset mahdollisuudet.

> **Palveluja lähtökohdaksi pitää ottaa perus- ja ihmisoikeudet.**

Järki vs. ohjesääntö

Tarkan ohjesäännön mukaisesti toimivalla Suomen armeijalla on kelpo ohje myös yllättäviin tilanteisiin: kun ohjesääntö loppuu, otetaan järki käyttöön.

Ohjesäännön loppumisella tarkoitetaan tilanteita, joita ohjesääntö ei tunne, tai joissa ohjesäännön noudattaminen johtaisi järjettömyyksiin.

Armeijan kuria ja säntillisyyttä ei sellaisenaan tarvita siviilielämässä. Silti osaa säännöstöstämme tulkitaan, valvotaan ja toimeenpannaan aivan kuin järjenkäyttö olisi kokonaan unohtunut.

Viljelijöille tämä on valitettavan tuttua. Tuotantoa määräillään kalenterin ja mittanauhan avulla, vaikka määräysten noudattaminen olisi tuotannon kannalta järjetöntä tai jopa mahdotonta. Luonto ei valitettavasti tottele EU-direktiivejä eikä ministeriön asetuksia.

Viimeisen kylvöpäivän ehdottomuus tuli suurelle osalle suomalaisviljelijöitä selväksi jo ensimmäisenä EU-keväänä vuonna 1995. Märkyyden keskellä kylvettiin viljaa jopa käsin, vaikkei maa aina kantanut jalkamiestäkään.

Viime syksynä kotieläintilat tuskailivat märkien ja tulvivien peltojensa kanssa. Lantaa ei voitu levittää määräaikana, ja kun levityskeliä vihdoin olisi ollut, säännöksiin oli turha anella joustoa.

Muun muassa lannanlevitystä säätelevää kansallista nitraattiasetusta uusitaan parhaillaan. MTK on vaatinut, että asetukseen saataisiin mukaan luonnonolot ymmärtävää maalaisjärkeä.

”Lanta pitää voida levittää olosuhteiden, eikä kalenterin mukaan”, MTK:n ympäristöjohtaja Liisa Pietola sanoo (MT 22.5.). Toivottavasti maalaisjärjen vaatimus kelpaa perusteeksi myös ympäristöhallinnon virkamiehille.

Lailla ja niiden toimeenpanolla on suuri vaikutus siihen, kuinka houkuttelevaa tuotannollinen toiminta yrittäjille on. Tämä ei koske ainoastaan maataloutta.

Suomen olisi pakko kyetä rohkaisemaan kotimaista tuotantoa ja yrittäjyyttä. Maalaisjärkeä tarvittaisiin muuallakin kuin lannanlevityksessä.

VIERASYLIÖ

Sairauksien hoidosta syiden ehkäisyyn

Suomalaisten yksityisesti käyttämät kulutusmenot terveydenhoitoon kaikista kulutusmenoista kasvoivat tilastokeskuksen mukaan vuoden 1985 2,6 prosentista 4,5 prosenttiin vuonna 2009. Samaan aikaan yhteiskunta kaksinkertaisti avoterveydenhoidon resurssit prosentista kahteen.

Vaikka suomalaisten keskiikä nousee, kuten lähes kaikissa maissa, ei voida väittää kansan hyvinvoinnin lisääntyneen. Olennainen kysymys on nyt, kun keski-ikä nousee ja työikää halutaan pidentää, kuinka vanheneva väestö saadaan pysymään virkeänä ja aktiivisena sekä asumaan kotonaan.

Sairausmenot nousevat, mutta mistä tällainen kehitys johtuu?

Analysoimalla omia kokemuksiaan huomaa monikin, että terveyspalvelut keskittyvät oireenmukaiseen sairauden hoitoon, mutta niiden todellinen syy jää usein selvittämättä. Mikäli lääkäristä ei ole apua, ihmiset joutuvat miettimään ja analysoimaan asioita sekä etsimään keinoja terveytensä kohentamiseen.

Tiedetään tapauksia, joissa sairaus ei ole selvinnyt, vaan potilas on joutunut juoksemaan monilla lääkäreillä, ennen kuin taudinaiheuttaja on määritetty. Tilanne on hankala, jos ei saa oikeaa lääkitystä ajoissa ja potilas joutuu seurauksista kärsimään pitkään.

Esimerkiksi yersinia-bakteerin aiheuttama niveltulehdus oli vielä vuonna 1978 monille erikoislääkäreillekin tuntematon.

Monet kokevat saaneensa erilaisia vaivoja hampaiden amalgaamipaikoista, varsinkin jos niiden lisäksi suussa on kultapaikkoja. Silloin periaatteessa syntyy pieni virtapiiri, jonka johdosta amalgaamipaikoista irtoaa elohopeaa ja sitä joutuu elimistöön.

Sairauskierteen lopettaakseen monet ovat vaihtaneet kaikki amalgaamipaikat pois. Monikaan lääkäri ei lähde tällaista kallista toimenpidettä suosittamaan.

Uniapnea jo kansantauti

Monet potilaat viime vuosina ovat saaneet apua sairauksiinsa hoidattamalla eri tavoilla uniapneaa. Tämän vaivan kohdalla voidaan puhua jo kansantaudista. On arvioitu, että uniapneasta kärsii 150 000 suomalaista. Hyvin todennäköistä on, että todellinen luku on huomattavasti suurempi.

Vaiva liittyy yleensä kuorsaamiseen ja vaivan seurauksena voivat olla hyvin monenlaiset sairaudet ja ongelmat. Kokemusten perusteella voidaan väittää, että uniapnean yhteyksiä eri vaivoihin ja sairauksiin ei vielä kovinkaan tarkasti tunneta. Kuitenkin monet potilaat ovat kertoneet, että kun vaiva on poistettu, he kokevat uuden elämän alkaneen.

> **Hyvä ja riittävä yöuni on terveyden perusedellytys.**

Enemmän tai vähemmän selkeitä yhteyksiä uniapnealla on aamuväsymykseen, aikuisiän diabetekseen, verenpaineeseen, aivoinfarkteihin, muistin heikkenemiseen, tarpeeseen käydä usein öisin wc:ssä ja myös todennäköisesti erilaisiin hermoston ja verisuoniston sairauksiin.

Vaaralliseksi uniapnean tekee taipumus nukahtaa esimerkiksi liikenteessä tai töissä. Tämän pitäisi aiheuttaa potilaassa signaalin, että jotain on pielessä, mutta asia koetaan yleensä väsymyksestä johtuvaksi. Monissa ammateissa, joissa uniapnea voi aiheuttaa vaaratilanteita, tulisi panostaa rutiinitoimenpiteenä kyseisen sairauden ennaltaehkäisyyn.

Hyvä ja riittävä yöuni on terveyden perusedellytys. Vanhan kansan sanonta, että kun nukkuu hyvin, on kuin laittaisi rahaa pankkiin, pitää paikkansa monella tavalla.

Uniapnean tutkimuksiin ei helposti määrätä, koska vaivan vaikutuksia ei tunneta yleisesti. Kun uniapnea on jo aiheuttanut jonkin selkeän sairauden, hakeudutaan hoitoon.

Potilas tuntee itsensä

Potilaan kokemuksia ja ehdotuksia lääkärit usein vähättelevät.

Eräskin lääkäri nauroi, kun potilas valitti kipeää jalkaa ja sanoin epäilevänsä siinä olevan veritulpan. Lääkäri kehotti tulemaan kahden viikon päästä vastaanotolle, jos vaivat jatkuvat. Onneksi potilas sai muuta kautta apua ja kahden viikon sisällä oli ollut jo kymmenen päivää sairaalassa. Paha tulppa jätti vaivoja lopuksi ikää.

Syyt terveysongelmiin voivat olla yllättäviä, mutta nykyaikana tulisi jokaisella kansalaisella olla mahdollisuus itse analysoida, mistä johtuu, ettei tunne voivansa hyvin. Internetistä löytää kyllä selvityksiä kuhunkin vaivaan, ja sinne pitäisi lisätä potilaiden kokemuksia.

Nykyisin keskustellaan ehkä liikaakin eri ravintoaineista ja esimerkiksi karppaamisesta. On selvää, että nykyihmisillä paino-ongelmat, jotka johtuvat liioista kaloreista ja liikunnan puutteesta, ovat pääasialliset syyt moniin sairauksiin ja myös uniapneaan.

Jokainen meistä on oma yksilönsä allergioineen ja herkkyyksineen, mutta onneksi jokainen oppii iän myötä tuntemaan tavalliset terveysriskinsä.

Tärkeä keino painonhallintaan on niukempien ruoka-annosten ottaminen lautaselle. Osassa työpaikkaravintoloista terveysnäkökohdat otetaan huomioon, mutta ei kaikissa. Ruokalatoiminta on usein ulkoistettu, ja siksi valvontaa tarvitaan.

Onneksi liikuntaa edistetään monessa työpaikassa erilaisin kannustimin.

Potilas aktiiviseksi

Moni potilas olisi välttynyt useilta lääkärissä käynneiltä sekä turhilta lääkkeiltä, jos olisi osattu hoitaa vaivojen aiheuttajia ennalta.

Työiän pidentäminen vaatii uudenlaisia innovatiivisia menetelmiä sairauksien aiheuttajien havaitsemiseen. Tuntuu siltä, että monien ennenaikainen vanheneminen johtuu erityisesti hengityksen vajavuudesta. Näitä syitä on melko helppo selvittää, koska ne eivät vaadi sairaalassa oloa.

Yhteiskunnan kannattaa satsata uniapnean poistamiseen, koska säästöjä saadaan enemmän kuin siitä aiheutuu kuluja. Kokemuksia muilta potilailta tulisi saada kaikkien nähtäväksi, hyvänä esimerkkinä ovat Hengitysliiton nettisivut. Samanlaisia keskustelu- ja potilaspalstoja tarvitaan lisää.

Lääkärit voivat aktivoida potilaitaan kantamaan vastuuta kunnostaan ja liittymään erilaisiin paikallisiin terveysjärjestöihin. Niissä kokemuksia analysoimalla voisi selvitä monia menetelmiä, joilla yhteiskunnankin terveysmenot saataisiin pienenemään ja turhia sairauspäiviä poistettua.

JOUKO LAASASENAHO
Kirjoittaja on metsäalan emeritusprofessori.

PÄIVÄN KUVA

KIRSI VUORINEN

Nuorena on vitsa väännettävä

Taipalsaarella harjoiteltiin lypsyhommia vanerisella lehmällä.
Sisarukset **Daniela** ja **Mikaela Kärnä** vierailivat Solkein Pönniälän kylässä ja hoksasivat nopeasti ammattimaisen lehmän käsittelyn taidot.
Lypsy sujui hyvin, kun toinen piteli lehmää ketjusta kiinni ja toinen lypsi. Maitokannut täyttyivät äkkiä. Hyvästä hygieniasta syntyi jopa kinaa: kumpikin sisaruksista halusi olla se, joka pyyhkii utareet ennen lypsyä.

Päivän kuva -ehdotuksia voi lähettää MT:n toimitukseen osoitteeseen lukijankuva@maaseuduntulevaisuus.fi. Julkaistuista kuvista maksetaan palkkio.

KOLUMNI: EIJA MANSIKKAMÄKI

Terveystiedot yhteen paikkaan, kiitos

Tietokoneiden maailma on totisesti ihmeellinen: tietoa löytyy, laskut saa maksettua ja viestejä vaihdeltua käden käänteessä. Kiitos vain kaikille koodaajille.

Mutta koneilla on myös pimeät puolensa. Ne sammuilevat, temppuilevat, hukkaavat, virustavat eivätkä pelaa yhteen.

Tietojärjestelmien koekaniineina ovat liian usein tavallinen ihminen, yritys ja yhteiskunta. Nämä myös kantavat riskin: menettävät aikaa, rahaa ja hermonsa.

Esimerkiksi sosiaali- ja terveysasioissa tarve on yksinkertainen: haluaisin, että tietoni ovat yhdessä järjestelmässä, jotta jokainen minua hoitava ammattilainen löytää ne helposti, myös vuosien takaa.

Mutta vastaanotolla sanotaan: ”Ei täältä löydy. Oletko ollut hoidettavana jossakin muualla?”

Suomen kunnissa on satoja tietojärjestelmiä, mutta tieto seuraavaan hoitopisteeseen siirtyy vain paperilla potilaan itsensä kantamana. Systeemien rakentamiseen on mennyt satoja miljoonia veroeuroja.

Oikein kylmäsi lukea erästäkin tiedotetta, jossa kerrottiin ”sote-ict-liiketoimintaverkosto-hankkeesta”. Tiedote vilisi sellaisia sanoja kuin startup-yritys, prototyyppi, innovatiivinen palvelutuotekonsepti, kiihdytysprosessi ja kasvuhakuinen. Ei lupaa hyvää tavallisen tallaajan potilastiedoille.

> **Suomen kunnissa on satoja tietojärjestelmiä, mutta tieto seuraavaan hoitopisteeseen siirtyy vain paperilla potilaan itsensä kantamana.**

eija.mansikkamaki@maaseuduntulevaisuus.fi

Käytännöllisempääkin yritystä on. Esimerkiksi Uudenmaan kunnat koettavat saada pystyyn yhteistä tietojärjestelmää Apottia. Tavoitteena on juuri terveys- ja sosiaalitietojen yhdistäminen.

Järjestelmä on kuitenkin kohdannut niin suuria epäilyjä, että Espoo päätti jäädä siitä pois ja moni muukin on alkanut empiä. Miksi mennä riskillä mukaan alussa, kun voi mennä valmiiseen pakettiin myöhemmin?

Apotti maksaa 350–450 miljoonaa euroa. Kuntaa kohti se tekee ”vain” muutamia (kymmeniä) miljoonia euroja, mutta jokainen veroeuro on ansaittava.

Mitä rahalla saa? Takaako järjestelmä sen, että jos lyön mökillä Keski-Suomessa kirveellä jalkaani ja pökerryn, paikallinen ensiapu löytää lääkeallergiani ja potilashistoriani, jotta saan oikean hoidon?

Kysyin tätä oman kuntani sote-lautakunnan tietonikkarilta ja hän naurahti. No, ei se nyt sentään sitä takaa.

Ei sieltä löydy kertaklikkauksella rokotustietojakaan, jotka ovat meillä kaikilla hukassa.

Kuinka vaikeaa on rakentaa yksi tietokanta, jossa olisi ihmisen koko terveyshistoria syntymästä korvatulehduksiin ja vaihdevuosista viimeiselle vuodeosastolle?

Ambulanssihenkilö näkisi heti, onko tien varressa makaavalla epilepsia, diabetes, sydäntautitaustaa vai sittenkin kaatokänni.

Jotkut pelkäävät tietosuojansa puolesta, mutta minä pelkään terveyteni puolesta. Jos tieto on sirpaleista, voiko hoitokaan olla oikeaa?

Totesin lautakuntani tietonikkarille, että eniten tässä taitaa puuttua tervettä järkeä, ei rahaa.

”Te asiantuntijat taidatte juonia tahallanne järjestelmistä niin hankalia ja kalliita, että me päättäjät emme ymmärrä. Maksamme kaiken kiltisti kyberkatastrofin pelossa, ja tietomiesten bisnekset pyörivät.”

Mies katsoi minua niin kuin katsotaan bimboa blondia kuntapäättäjänaista, jonka mielestä asiat voi laittaa – naps – kuntoon. Vino hymy, pää hiukan kallellaan.

Sanon silti: vaikka on älypuhelimet, tietoverkot ja it-infrat, järki puuttuu.

LEHTIKATSAUS

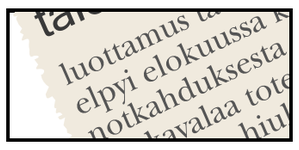

Haamuraja lähestyy

Pohjalainen varoittaa valtion velkamäärän kasvusta.
”Valtio on ottamassa tänäkin vuonna miljardimäärin uutta lainaa. Jos ja kun 7,8 lisämiljardia toteutuu, valtion lainamäärän arvioidaan nousevan jo 92 miljardiin euroon.

Sadan miljardin euron haamuraja lähenee jo uhkaavasti, eikä talouskriisin taittumisesta ole mitään takeita.

Kun bruttokansantuote pysyy samaan aikaan nollan tuntumassa, Suomi on vaaralliselta kasvavan velkaantumisen tiellä.”

”Huolestuttavinta Suomen tilanteessa on se, että velkaantumista ei ole saatu loppumaan, ja tukeva talouskasvu antaa edelleen odottaa itseään.

Pian aletaan olla niillä rajoilla, että on taas aika katsella lisäsäästöjä.”

Liika kiltteys tulee kalliiksi

EU:n halu olla esimerkkinä ympäristö- ja energiakysymyksissä syö **Savon Sanomien** mielestä kilpailukykyä.
” Mitä kireämmiksi EU vetää päästötavoitteensa ja mitä enemmän se lisää erilaisia energiaveroja, sitä vaikeampi on EU-maiden teollisuuden kilpailla kansainvälisillä markkinoilla.”

”Erityisesti USA:ta on syytä varoa, sillä se on lähtenyt hyödyntämään voimallisesti Kanadan esimerkkiä noudattaen maaperänsä runsaita liuskekaasuvarantoja ja uskoo pääsevänsä kolmen, neljän vuoden sisällä omavaraiseksi energiahuollossaan. Omasta maasta saatava uusi energia on myös huomattavan edullista.”

”Keskeisessä asemassa on jälleen kerran Saksa. Päätös kaikkien ydinvoimaloiden sulkemisesta jo lähivuosina oli yllättävä ja kova ratkaisu, jonka seurauksia saksalaiset joutuvat miettimään vielä monta kertaa. On laskettu, että energian osuus saksalaisten teollisuustuotteitten valmistuskustannuksista on kohonnut jo jopa kolmasosaan.

Pienen Suomen ei kannattaisi jättäytyä liian kiltiksi, vaan hyödyntää USA:n tapaan täysimääräisesti ja ilman himoverotusta omat luontaiset energiavarantonsa.”

Nuorisotakuu työn takana

Iisalmen Sanomien mukaan nuorisotakuu on helpommin sanottu kuin tehty.
”Työvoimahallinto on hikisen urakan edessä, kun imua ei ole. Tiistaina julkistetut valtakunnalliset tiedot kertovatkin, että yli neljännes työttömiksi joutuneista nuorista ei ollut löytänyt työtä, opiskelupaikkaa tai vaikkapa työpajapaikkaa säädetyssä ajassa.”

”Työpaikan sijaan ratkaisu voi löytyä työkokeilun tai opiskelun kautta. Työpajatoiminta ja kuntoutusmuodot ovat tarpeellinen lisä, ja monissa tapauksissa ainoita keinoja auttaa ihmisiä työnsyrjään. Varsinkin työpajatoiminnasta on monessa kunnassa saatu hyviä kokemuksia.”

”Työ- ja opiskelupaikkatavoitteet on toteutettava mahdollisimman täysimääräisesti.”